

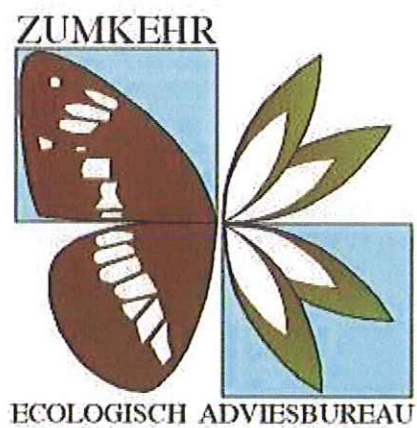
Bijlagen bij toelichting

Bijlage 3

Ecologisch onderzoek
P.J. Zumkehr

**De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland,
Midsland Noord, Terschelling.**

P.J.Zumkehr.

ZUMKEHR ECOLOGISCH ADVIESBUREAU
Midsland – Terschelling
September 2015

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

Colofon.

Zumkehr, P.J., 2015. De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling. September 2015.

Opdrachtgever.

Camping Duinland, Terschelling. Dhr. J.Haan

Uitvoerder.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau.

P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3

8891 GE Terschelling-Midsland

tel. 0562-449196

mob. 06.50.816.092

e-mail: admin@pzumkehr.nl

© Zumkehr Ecologisch Adviesbureau

Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

P.J.Zumkehr.

1. Inleiding.

De eigenaar van camping Duinland te Midsland Noord, dhr. Jort Haan, heeft plannen tot uitbreiding van het recreatief terrein in oostelijke richting. Daartoe moeten enkele percelen grasland met een momenteel agrarische bestemming ten behoeve van de nieuwe functie worden ingericht. Voor beide percelen geldt binnen het gemeentelijke Bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid naar recreatief terrein. Op en rondom de agrarische percelen speelt de natuurbeschermingswetgeving een rol. Voor de percelen zelf is de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur van belang. Daarnaast maakt het ten noorden van het recreatieterrein gelegen bos- en duingebied deel uit van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*, waar de Natuurbeschermingswet1998 van toepassing is. Het is wettelijk verplicht de effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden in ecologische zin te beoordelen. De eigenaar heeft daarom aan Zumkehr Ecologisch Adviesbureau gevraagd de natuurwaarden ter plaatse in kaart te brengen en een rapport op te stellen waaruit de relatie met de wetgeving duidelijk wordt. In 2010 is ten behoeve van camping Duinland al een ecologisch rapport opgesteld (Zumkehr, 2010). Dit rapport is inmiddels gedateerd. Bovendien is het hier beoordeelde plan kleiner van opzet dan het oorspronkelijke en past het binnen de mogelijkheden van het vigerende Bestemmingsplan.

2. Het plangebied en het plan.

2.1. Het plangebied (zie ook kaart 1).

Camping Duinland is een kleine camping bestaande uit een enkel perceel met chalets. Het terrein is omringd door elzensingels en maakt deel uit van het traditionele Terschellinger elzensingellandschap. Aan de noordzijde grenst het terrein aan de Duinweg en het uit naaldbos bestaande Koreabos. Ten noorden daarvan ligt het open duinlandschap van Terschelling. Aan de west-, zuid- en zuidoostzijde is het terrein begrensd door agrarisch grasland. Direct aangrenzend aan de oostzijde ligt camping Schuttersbos, een min of meer vergelijkbaar recreatief terrein.

Het plangebied, het gebied waarop de uitbreiding gerealiseerd moet worden, betreft twee kleine graslandpercelen ten oosten van Duinland.

Perceel 1, ten oosten van Duinland en het trapveldje (zie hierna), betreft een agrarisch grasland dat slechts aan de oostzijde is begrensd door een smalle sloot, parallel lopend aan een zandpad (het Hoddepad). Aan de noordzijde (op de erfgrens met Schuttersbos en het trapveldje) is sprake van smalle en ondiepe greppels deels geflankeerd door elzensingels (op het terrein van Schuttersbos). Het perceel is zelf nergens beplant met loofhoutsingels of boomwallen.

Perceel 2 is een klein graslandperceel tussen de huidige camping en perceel 1 gelegen, dat in gebruik is als trapveldje voor de campinggasten. Het trapveldje was tot enige jaren geleden een deel van camping Schuttersbos, maar is in eigendom overgegaan naar Duinland. Dit trapveldje heeft reeds een recreatieve bestemming.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

Recent is in samenwerking met Wetterskip Fryslân de waterhuishouding van het plangebied aangepast. De reden hiervoor is het optreden van ijzerhoudende kwel in een deel van het slotenstelsel. Vooral in de sloot ten zuiden van camping Duinland treedt incidenteel wateroverlast door kwel op. Door middel van een pomp kan overtollig water uit deze sloot naar het overige slotenstelsel worden weggepompt, waardoor de waterbeheersing is verbeterd. Ten behoeve van de uitvoering van het plan is een verdere aanpassing van het watersysteem niet nodig.

2.2. Het plan.

Het plan betreft de inrichting van de graslandpercelen tot recreatief terrein aansluitend op de camping Duinland. De beide graslanden worden ingericht tot recreatief terrein waarvan 50% wordt benut voor het inrichten van jaarplaatsen die door herinrichting binnen de grenzen van het bestaande recreatieterrein komen te vervallen. De inrichting van de jaarplaatsen sluit aan bij de 50%-regeling zoals door de gemeente Terschelling is vastgesteld. Daarnaast wordt een deel van het terrein gebruikt voor recreatief kamperen.

Aan de oostzijde worden de percelen ontsloten door de aanleg van een uitrit naar het Hoddepad, het ten oosten van het gebied liggende zandpad.

De percelen worden rondom beplant met een 7 meter brede groenstrook met bomen, zodanig dat het terrein van buitenaf wordt gecamoufléerd. De groenstrook wordt aangeplant direct grenzend aan de perceelsgrenzen.

De aanleg van bebouwing op de percelen is niet toegestaan en maakt geen deel uit van het plan.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

3. Wettelijk kader.

3.1. De Natuurbeschermingswetgeving in Nederland.

In dit hoofdstuk is de relevante ecologische wet- en regelgeving kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§3.1.1) en soortbescherming (§3.1.2).

3.1.1. Gebiedsbescherming.

Bij gebiedsbescherming worden gebieden met bijzondere natuurwaarden wettelijk beschermd. Het gaat daarbij om de Natura2000 gebieden (Speciale beschermingszones; SBZ's), natuurreservaten in het kader van de Natuurbeschermingswet, de Ecologische Hoofdstructuur en de Planologische Kernbeslissing Waddenzee III.

Natuurbeschermingswet

In de in oktober 2005 in werking getreden nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 is de gebiedsbescherming geregeld van Natura2000 gebieden en van Beschermd Natuurmonumenten. Deze gebieden omvatten de SBZ's, de Natuurmonumenten in het bezit van het rijk c.q. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten in particulier eigendom. De SBZ's die in het kader van de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld worden ook wel Habitatrichtlijngebieden genoemd. Ze zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'), genoemd in respectievelijk bijlage I en bijlage II van de richtlijn. De SBZ's in het kader van de Vogelrichtlijn staan ook wel bekend als Vogelrichtlijngebieden. Ze zijn aangewezen ter bescherming van het leefgebied van bedreigde vogels en trekvogels. Als projecten en andere handelingen in of nabij een Natura 2000 gebied of Beschermd Natuurmonument plaatsvinden, moet onderzocht worden of deze significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van de SBZ of de natuurlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument hebben. Als uit deze beoordeling blijkt dat de SBZ wordt aangetast, of duidelijke twijfel bestaat over het uitblijven van die aantasting, kan het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten of de Minister onder wiens verantwoordelijkheid het gebied beheerd wordt) slechts vergunning verlenen voor de gevraagde activiteit als er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd. Voor Beschermd Natuurmonumenten geldt eveneens de genoemde voorwaarde van 'dwingende redenen van groot openbaar belang' voor vergunningverlening bij 'aantasting van de natuurlijke kenmerken'; een onderzoek naar alternatieven of het uitvoeren van compenserende maatregelen is echter niet verplicht.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende* (*verzachtende*) maatregelen te treffen (Ministerie van LNV 2003).

In vrijwel geheel Friesland is inmiddels de feitelijke Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld (Streekplan Fryslân 2006). In het streekplan is verwoord dat een algemene zorgplicht bestaat voor de instandhouding van kwetsbare soorten. Ruimtelijke ingrepen in de EHS zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang'.

Voor Vogelrichtlijngebieden of Natuurbeschermingswetgebieden – zoals hier het geval is – gelden aanvullende eisen. In het geval van een ingreep worden alle nodige mitigerende maatregelen getroffen. Bij Habitatrichtlijngebieden met prioritaire soorten en/of habitats, zijn onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet begrepen 'redenen van sociale of economische aard'. Bij natuurcompensatie is een uitgangspunt dat geen netto-verlies optreedt aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

de EHS. Voor de Waddeneilanden geldt dat feitelijk alleen kwalitatieve (geen kwantitatieve compensatie) mogelijk is.

Planologische Kernbeslissing Waddenzee II en III

De planologische kernbeslissing (pkb) Derde Nota Waddenzee (VROM 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee (VROM 2001). De pkb is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. De grens van het pkb-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland. Het pkb-gebied wordt aan de noordkant begrensd door onder meer de kwelders en platen van de Waddenzeekust van de eilanden. De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid onder meer gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de flora en de fauna en tevens op behoud van de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid. Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis zijn mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Met betrekking tot het ontwikkelingsperspectief stelt de pkb onder meer:

De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd.

Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Voorts wordt gesteld dat de flora en fauna van de Waddenzee zich meer ongestoord dienen te kunnen ontwikkelen. Zeehonden behoeven voldoende voedsel en rustplaatsen. Hetzelfde geldt voor de vogels die voldoende ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen moeten kunnen vinden en op acceptabele vluchtafstand over voldoende voedsel moeten beschikken, wat zij aldaar ongestoord tot zich moeten kunnen nemen. Een meer ongestoorde ontwikkeling van de Waddenzee is alleen mogelijk wanneer het menselijk gebruik van het gebied hierop (meer) wordt afgestemd (bijvoorbeeld via zonering) of indien bepaald gebruik - op termijn - wordt afgebouwd. Richting het jaar 2030 zet het kabinet hierop in.

Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen daarom aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Het afwegingskader dient ook te worden toegepast voor activiteiten buiten het pkb-gebied die de wezenlijke kenmerken of waarden van de

Waddenzee kunnen aantasten (externe werking). Het afwegingskader komt sterk overeen met dat van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Elementen hieruit zijn:

Nagegaan dient te worden of er sprake is van aantasting van *wezenlijke kenmerken* of waarden van de Waddenzee.

Er dient rekening te worden gehouden met eventuele *cumulatieve effecten* van verschillende activiteiten op de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee.

Toestemming voor een activiteit kan slechts worden gegeven nadat zekerheid is verkregen dat de activiteit de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee niet zal aantasten. Het *voorzorgsbeginsel* brengt met zich mee dat er bij twijfel wordt uitgegaan van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden en van de meest verstrekende effecten voor de Waddenzee (*worst-case scenario*).

Voor een activiteit die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden en waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn dient te worden nagegaan of er sprake is van *dwingende redenen van groot openbaar belang*.

Bij een activiteit die leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden dienen *mitigerende en compenserende maatregelen* getroffen te worden. Deze maatregelen dienen in onderlinge

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

samenhang te worden gezien waarbij de eis geldt dat geen netto verlies aan wezenlijke kenmerken of waarden optreedt.

Verdere gebiedsbescherming

De verdere bescherming van natuurgebieden is in beginsel geregeld in bestemmingsplannen die voor alle gronden in Nederland zijn opgesteld wegens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

3.1.2. Soortbescherming.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Op overtreding van artikel 2 staan overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning om bijvoorbeeld verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

Met ingang van 2005 zijn een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie categorieën van soorten. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën: soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten); soorten waarvoor vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten); soorten waarvoor *ontheffing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat er vanuit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist moet ter goedkeuring worden ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist *vrijwel altijd* dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

de ingreep doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort;

er is geen alternatief voor de ingreep;

er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria voldaan zijn.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

Jaarrond beschermde nesten.

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het *Ministerie van LNV* (nu *EL&I*) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfsplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen meer. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden. Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfsplaatsen;

erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaal slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;

jaar in jaar uit van het zelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

bescherming van Flora- en fauna;

veiligheid van het luchtverkeer;

volksgezondheid of openbare veiligheid.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

De nesten van de volgende vogelsoorten zijn het hele jaar beschermd:

Boomvalk
Buizerd
Gierwaluw
Grote gele kwikstaart
Havik
Huisemus
Kerkuil
Oehoe
Ooievaar
Ransuil
Roek
Slechtvalk
Sperwer
Steenuil
Wespendief
Zwarte wouw.

Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten voor de meeste soortgroepen officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

3.2. Welke natuurbeschermingswetgeving is van toepassing op het plangebied?

3.2.1. *Natuurbeschermingswet 1998 en Natura2000 gebieden.*

Op Terschelling is sprake van drie Natura2000-gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998, namelijk:

- *Duinen Terschelling*
- *Noordzeekustzone*
- *Waddenzee.*

Het plangebied is *niet* gelegen binnen een van de Natura2000-gebieden. Natura2000 gebied *Duinen Terschelling* grenst vrijwel direct aan de noordzijde van camping Duinland. Het ten noorden hiervan gelegen naaldbos en de open duinen maken er deel van uit. Het plangebied, dat ten oosten van camping Duinland ligt, grenst niet direct aan het Natura2000-gebied. Desondanks is het, gezien de korte afstand tot het Natura2000-gebied, in het kader van externe werking nodig de effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen in kaart te brengen. De toetsing van de externe werking betreft een zogenaamde **vormvrije M.E.R.**

De Natura2000 gebieden *Waddenzee* en *Noordzeekustzone* vallen volledig buiten het plangebied. De afstand van het plangebied tot deze twee Natura2000-gebieden is dermate groot, dat een toetsing met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van deze twee gebieden in het kader van een vormvrije M.E.R. niet nodig is.

3.2.2. *Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.*

De begrenzingen die door de Provincie Friesland zijn vastgesteld in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur komen in het plangebied overeen met die van de Natura2000-gebieden, maar omvat tevens het agrarisch gebied van de Terschellinger polder. Het plangebied maakt geheel deel uit van de zone van recreatiewoningen en recreatieterreinen van Midsland-Noord en ligt derhalve volledig buiten de Ecologische Hoofdstructuur.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

3.2.3. PKB-Waddenzee III.

De PKB-Waddenzee beschermt het Nederlandse waddengebied. Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van het PKB-gebied en ook niet langs de rand. De PKB-Waddenzee is dan ook niet van toepassing.

3.2.4. Flora- en faunawet.

De soorten die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet zijn ook beschermd in het plangebied. Uitvoering van de plannen is alleen mogelijk als er ten aanzien van de beschermde soorten gehoor wordt gegeven aan de *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen*. Van belang is echter dat door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur de soorten zijn ingedeeld in drie categorieën met drie beschermingsregimes. Voor soorten uit categorie 1 (algemene soorten) geldt een vrijstelling, voor soorten uit categorie 2 geldt een vrijstelling als wordt voldaan aan de principes van zorgplicht en zorgvuldig handelen, dat wil zeggen dat bij uitvoering van de plannen een gedragscode wordt opgesteld waaruit blijkt dat binnen het plangebied ruimte blijft voor de beschermde soorten en bij de uitvoering van de plannen met de soorten rekening wordt gehouden. Indien hieraan wordt voldaan geldt ook voor soorten uit categorie 2 een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Een aanvraag voor een ontheffing van de Flora- en faunawet is alleen nodig indien in het plangebied soorten voorkomen uit categorie 3 en bij uitvoering van het plan significant negatieve effecten ontstaan voor de populaties, of als soorten van categorie 2 voorkomen maar niet aan de eisen van *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen* kan worden voldaan. Vogels worden in de Flora- en faunawet als een aparte categorie beschouwd.

3.3. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

De volgende instandhoudingsdoelen zijn voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geformuleerd (prioritaire typen en soorten zijn aangeduid met een *):

Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):

H1310 Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia ssp* en andere zoutminnende soorten.

H1320 Slijkgrasvelden

H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)

H2110 Embryonale wandelende duinen.

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen").

H2130 * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")

H2140 * Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum*.

H2160 Duinen met *Hippophae rhamnoides*

H2170 Duinen met *Salix repens ssp argentea* (*Salicion arenariae*).

H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.

H2190 Vochtige duinvalleien

H6230 * Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

H6140 Blauwgraslanden

H7140 Overgangs- en trilvenen.

Het Natura2000-gebied is aangewezen voor de volgende soorten (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):

H1831 Drijvende waterweegbree

H1903 Groenknolorchis

Vogels:

Blauwe kiekendief

Bontbekplevier

Bruine kiekendief

Dodaars

Dwergstern

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord,
Terschelling.

Paapje
Rietzanger
Strandplevier
Tapuit
Velduil

4. De natuurwaarden van het plangebied.

4.1. Algemeen.

De aanwezigheid van beschermde natuurwaarden binnen het plangebied of in de directe omgeving ervan bepaalt mede of de uitvoering van het plan wettelijk haalbaar is. Om deze reden is het plangebied op het voorkomen van dergelijke beschermde natuurwaarden geïnventariseerd. Die inventarisatie heeft zich gericht op het voorkomen van door de Flora- en faunawet beschermde soorten vogels, planten, zoogdieren, insecten, amfibieën en reptielen. Met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van Natura2000 kan worden verwezen naar hetgeen hierna en in hoofdstuk 5 is gesteld. In het navolgende worden uitsluitend de beschermde soorten behandeld die voor de beoordeling van belang zijn. Binnen het plangebied komen tal van soorten voor die echter geen wettelijk beschermde status hebben. In het kader van deze beoordeling zijn ze niet van belang, en ze worden niet nader besproken.

4.2. Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

Het plangebied valt geheel buiten de grenzen van het Natura2000-gebied. Het voorkomen van instandhoudingsdoelen, zoals aangegeven in § 3.3., in het plangebied is niet van toepassing, daar instandhoudingsdoelen alleen zijn toegekend binnen de grenzen van Natura2000-gebieden.

Het is echter noodzakelijk gezien de ligging van het plangebied in de directe omgeving van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* in kaart te brengen of er effecten zijn van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied in de directe nabijheid van het plangebied. Een dergelijke toetsing van de zogenaamde externe werking die vanuit het plangebied mogelijk kan ontstaan binnen de grenzen van het Natura2000-gebied maakt deel uit van een vormvrije-M.E.R. en is tevens het enige aspect van de vormvrije M.E.R. dat in de beoordeling van het plan van belang is. Derhalve is het noodzakelijk aan te geven welke instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied in de nabijheid van het plangebied voorkomen. Het volgende is daarbij vastgesteld.

- **Koreabos.** Direct grenzend aan de noordrand van camping Duinland ligt het Koreabos. Het betreft een betrekkelijk soortenarm naaldbos, waarvan de boomlaag voornamelijk bestaat uit Oostenrijkse den. Dit bos maakt deel uit van het Natura2000-gebied, echter geen van de instandhoudingsdoelen komt in het naaldbos voor. Een klein deel van het Koreabos, net ten westen van de ijsbaan, is hierop een uitzondering en betreft een loofbos dat deel uitmaakt van habitatype H2180B – Atlantische duinbossen, vochtig.
- **Duinen ten noorden van het Koreabos.** Het landschap gaat ten noorden van het Koreabos direct over in open duingebied, waarvan de vegetatie kan worden toegerekend tot enkele van de habitattypen die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen. Het betreft hier de habitattypen:
H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen").
H2130B * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen"), kalkarm.
H2140B * Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum* (duinen met Kraaihei), droog.
H2150 * Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Ulicetea*), duinen met Struikhei.
Met name habitatype H2130B is hier veelvuldig aanwezig. De andere habitattypen komen in minder groot oppervlak voor. De afstand van het plangebied tot het duingebied met deze habitattypen is globaal 150 meter. Habitatype H2190C – Vochtige duinvalleien – komt niet voor binnen een afstand van 500 meter van het plangebied. Overige Habitattypen komen in de nabijheid van het plangebied niet voor. Geen van de tot de instandhoudingsdoelen behorende soorten van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn komt in de nabije omgeving van het plangebied voor.

4.3. Flora- en faunawet.

4.3.1. Vaatplanten.

De inventarisatie heeft uitgewezen dat binnen het plangebied geen enkele door de Flora- en faunawet beschermde soort voorkomt. Speciaal is tijdens de inventarisatie aandacht besteed aan enkele in de Terschellinger polder veelvuldig voorkomende beschermde soorten. Het volgende kan worden opgemerkt.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

- Zwanenbloem. In veel sloten in de Terschellinger polder komt de beschermde Zwanenbloem voor. In de sloten van het plangebied is deze soort niet aangetroffen.
- Gewone dotterbloem en Waterdrieblad. Het plangebied staat ten dele onder invloed van ijzerhoudend kwelwater dat afkomstig is uit de zoetwaterbel van het eiland. Onder invloed van dit kwelwater kan een kwelindicatieve vegetatie voorkomen met de beschermde soorten Gewone dotterbloem en Waterdrieblad. De inventarisatie heeft uitgewezen dat deze soorten binnen het plangebied niet voorkomen.

4.3.2. Zoogdieren.

Het plangebied is geïnventariseerd op het voorkomen van strikt beschermde soorten zoogdieren. Het betreft hier uitsluitend soorten vleermuizen. De inventarisatie heeft in dit opzicht geen waarnemingen opgeleverd. Ook is geconstateerd dat het plangebied niet geschikt is als leefgebied voor vleermuizen. De op Terschelling plaatselijk voorkomende Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis ontbreken in het plangebied en de directe omgeving.

Binnen het plangebied kan het voorkomen van de volgende soorten worden voorondersteld: Haas, Egel, Rosse woelmuis, Gewone bosspitsmuis en Bosmuis. Daarnaast kan het terrein incidenteel worden bezocht door Konijn, Ree, Dwergspitsmuis en Dwergmuis. Alle genoemde soorten zijn beschermd door de Flora- en faunawet, maar maken deel uit van categorie 1 van de AMvB, met soorten waarvoor op voorhand vrijstelling van de Flora- en faunawet geldt, indien door de uitvoering van het plan geen verandering wordt aangebracht in de algeheel goede staat van instandhouding van de populaties van deze soorten in Nederland. Daar de uitvoering van het plan geen verandering brengt in de goede staat van in standhouding mag worden uitgegaan van vrijstelling.

4.3.3. Reptielen, amfibieën, vissen.

Binnen het plangebied komen geen beschermde soorten reptielen en vissen voor.

In het slotenstelsel ten zuiden van het plangebied zijn kleine populaties aangetroffen van de Bruine kikker en de Rugstreeppad. De populaties komen voor in alle waterhoudende sloten rondom het plangebied met uitzondering van de sterk met oeverplanten dichtgegroeide sloot aan de oostzijde, parallel aan het Hoddepad. De Kleine watersalamander is binnen het plangebied niet vastgesteld, maar het voorkomen kan niet worden uitgesloten.

4.3.4. Insecten.

Binnen het plangebied komen geen soorten door de Flora- en faunawet beschermde insecten voor.

4.3.5. Vogels.

Alle voorkomende soorten broedvogels zijn beschermd door de Flora- en faunawet. De inventarisatie heeft met betrekking tot het voorkomen van broedvogels het volgende opgeleverd:

- Perceel 1. Er zijn hier geen broedvogels vastgesteld.
- Perceel 2 (trapveldje). Er zijn hier geen broedvogels vastgesteld.
- Graslanden ten zuiden van het plangebied. De graslanden direct grenzend aan het plangebied ten zuiden ervan worden door een klein aantal weidevogels als broedgebied benut. Het betreft hier Kievit, Scholekster, Tureluur en Grutto. Daarnaast komen in de sloten Wilde eend, Krakeend en Slobeend tot broeden.

4.3.6. Samengevat.

Met betrekking tot het beoordelen van de uitvoering van het plan in relatie tot de Flora- en faunawet dienen de volgende aspecten in de overweging te worden meegenomen:

- In het slotenstelsel komt een populatie voor van Bruine kikker, Rugstreeppad en mogelijk Kleine watersalamander. De Rugstreeppad is een strikt beschermde soort.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

- De percelen ten zuiden van het plangebied zijn broedlocaties van enkele soorten weidevogels en watervogels.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

5. Natura2000 en de Natuurbeschermingswet1998.

5.1. Vormvrije M.E.R.

Voor plannen in plangebieden die binnen of aan de rand van Natura2000-gebied liggen is het wettelijk verplicht in kaart te brengen of de uitvoering ervan significant negatieve effecten teweeg kunnen brengen op de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden. Voor plangebieden die langs de rand van Natura2000-gebied liggen zijn dergelijke effecten in theorie mogelijk als gevolg van externe werking vanuit het plangebied naar het Natura2000-gebied toe. Dergelijke effecten kunnen ontstaan tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, maar ook als gevolg van veranderingen die optreden en blijvend zijn nadat het plan is uitgevoerd. Als voorbeeld kan dienen een toename van de betreding van Natura2000-gebied door een toename van het aantal gasten op de camping als gevolg van de inrichting van de graslandpercelen tot recreatiegebied.

Dergelijke effecten worden in kaart gebracht als een zogenaamde vormvrije M.E.R.

5.2. Begrenzing van het Natura2000-gebied.

Het plangebied ligt op geringe afstand van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. De grens met het Natura2000-gebied ligt langs de noordrand van de boven Duinland en Schuttersbos gelegen Duinweg. Alle ten noorden van de duinweg gelegen gebieden maken deel uit van het Natura2000-gebied. Het plangebied, dat wil zeggen de beide percelen voor uitbreiding van camping Duinland liggen ten zuiden van het aangrenzende recreatieterrein Schuttersbos. Schuttersbos ligt derhalve nog tussen het plangebied en het Natura2000-gebied in. De afstand tussen het plangebied en het Natura2000-gebied bedraagt ongeveer 150 meter.

De afstand van het plangebied tot de Natura2000-gebieden *Noordzeekustzone* en *Waddenzee* bedraagt veel meer dan 1 kilometer. Deze afstand is dermate groot dat enig effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van deze Natura2000-gebieden op voorhand is uitgesloten.

5.3. Voorkomende instandhoudingsdoelen.

Het plangebied ligt op geringe afstand van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. In hoofdstuk 4 is al aangegeven welke instandhoudingsdoelen in het Natura2000-gebied aangrenzend aan het plangebied voorkomen. Mogelijke effecten dienen worden getoetst met betrekking tot de volgende Habitattypen:

- H2120 – Witte duinen
- H2130B – Grijze duinen, kalkarm.
- H2140B – Duinen met Kraaiheide, droog
- H2150 – Duinen met Struikhei
- H2180B – Atlantische duinbossen, vochtig.

Het direct aangrenzende terreingedeelte betreft een naaldbos met een boomlaag van Oostenrijkse den (*Pinus nigra var nigra*). Dit bosgebied valt weliswaar binnen de grenzen van het Natura2000-gebied, maar maakt geen deel uit van een Habitatype. Wel is aan een klein loofbosgedeelte ten westen van de ijsbaan het habitatype H2180B – Atlantische duinbossen, vochtig, toegekend. De duinen ten noorden en westen van het Koreabos maken in zijn geheel deel uit van verschillende Habitattypen. Daarin overheerst het Habitatype H2130B – Grijze duinen – kalkarm. De met Helm (*Ammophila arenaria*) vergraste naar het zuiden gerichte binnenduinhelling maakt ten dele deel uit van Habitatype H2120 – Witte duinen.

In de omgeving van het plangebied ontbreken Habitatrichtlijn-soorten en Vogelrichtlijn-soorten.

5.4. De uitvoering van het plan.

Het plangebied valt volledig buiten Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. De afstand van het plangebied tot het Natura2000-gebied is ongeveer 150 meter. De uitvoering van het plan, dat wil zeggen de inrichting van het plangebied tot recreatieterrein, vindt volledig plaats binnen de grenzen van camping Duinland en de beide graslandpercelen en heeft geen effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied. Voor de uitvoering van het plan kan het plangebied worden bereikt via de openbare weg, dat wil zeggen de ten noorden van de camping liggende Duinweg en/of het Hoddepad, het ten oosten van de graslandpercelen gelegen zandpad. Daarbij is het niet nodig Natura2000-gebied te betreden of te berijden. Er is dan ook wat dit betreft geen sprake van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied en evenmin van strijdigheid met de Natuurbeschermingswet1998.

5.5. Gebruik van het plangebied in de toekomst.

De eigenaar van camping Duinland heeft aangegeven een uitbreiding van het terrein na te streven in oostelijke richting. 50% van het uitbreidingsoppervlak wordt gebruikt voor de herplaatsing van jaarplaatsen vanaf de bestaande camping. Op het bestaande terrein is derhalve sprake van verdunning. Er is in dit opzicht geen sprake van een toename van het aantal jaarplaatsen of van het aantal mensen dat de camping bezoekt. Het gebruik van 50% van het uitbreidingsoppervlak voor de herinrichting van het totale terrein leidt dan ook niet tot een grotere recreatieve druk op het aangrenzend Natura2000-gebied. Er is dan geen sprake van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen of van strijdigheid met de Natuurbeschermingswet 1998.

De overige 50% van het uitbreidingsoppervlak wordt gebruikt voor recreatief kamperen. Het gaat hier om het aanbieden van kampeerplekken voor tentkampeers in de zomerperiode, kampeers derhalve die geen deel uitmaken van de bestaande bezetting van het terrein. Er is sprake van een geringe toename van het aantal bedden/recreanten op het terrein. Bij een volledige bezetting betreft het ongeveer 100 man. Een hoge bezettingsgraad wordt alleen bereikt in het toeristische zomerseizoen, globaal van half juni tot begin september. Buiten deze periode mag worden verwacht dat de plaatsen slechts incidenteel door kampeers worden benut.

Met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied is een punt van overweging dat bij uitbreiding van het aantal plaatsen voor recreatief kamperen er sprake is van een toename van het aantal recreanten op het terrein met als mogelijk gevolg daarvan een toename van de betredingsdruk binnen het Natura2000-gebied in de directe omgeving. Die toename van het aantal recreanten beperkt zich tot maximaal 100 man in het zomerseizoen, en tot slechts enkele individuen buiten het zomerseizoen. Het is te verwachten dat deze bezoekers het aangrenzend duingebied een enkele maal zullen bezoeken. Het gaat daarbij om incidentele bezoeken, waarbij geen sprake is van grootschalige betreding van het duingebied. Opgemerkt moet worden dat het duingebied jaarrond vrij toegankelijk is, maar in het duingedeelte in de directe omgeving van het plangebied geen recreatieve paden het duingebied doorsnijden. Mede doordat het naaldbos als buffer tussen het plangebied en het open duingebied ligt, is een bezoek vanuit het plangebied naar het duingebied niet voor de hand liggend. De conclusie luidt dan ook dat de toename van het aantal recreanten in het plangebied niet zal leiden tot een dermate grote toename van de betredingsdruk binnen het duingebied dat significant negatieve effecten ontstaan voor de instandhoudingsdoelen. De uitvoering van het plan heeft dan ook geen gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied en is niet strijdig met de Natuurbeschermingswet 1998.

Er is geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied op grotere afstand van het hier besproken deel van het Natura2000-gebied.

5.6. De Habitattypen.

5.6.1. H2130B – Grijze duinen, kalkarm.

De vegetatie in de binnenduinstrand bestaat uit de hierboven aangegeven Habitattypen, waarbij de nadruk ligt op habitatype H2130B – grijze duinen, kalkarm. Habitatype H2130 is in redelijke mate bestand tegen enige betredingsdruk, en kan zelfs voordeel hebben van enige toegenomen verstuing als gevolg van meer betreding. Een geringe toename van de betredingsdruk als gevolg van een toegenomen aantal recreanten op Duinland heeft geen significant negatief effect op het habitatype H2130 in de duinen van Terschelling, zowel wat betreft oppervlak als kwaliteit van het Habitatype. De conclusie is derhalve dat de uitvoering van het plan geen significant negatief effect heeft op het habitatype H2130B – Grijze duinen – kalkarm.

5.6.2. H2120 – Witte duinen.

Een deel van de naar het zuiden gerichte binnenduinstrand ten noorden van de Kooibosjes is begroeid met een vegetatie waarin Helm (*Ammophila arenaria*) domineert. Dit deel van de binnenduinstrand wordt gerekend tot habitatype H2120. Als gevolg van winterbegrazing met paarden is de vegetatie er nu opener en is de dominantie van Helm teruggedrongen, waardoor de vegetatie het karakter van habitatype H2130B heeft gekregen. Habitatype H2120 is ter plaatse niet gevoelig voor enige betreding, als gevolg van een geringe toename van het aantal recreanten op camping Duinland. Er is derhalve geen sprake van significant negatieve effecten op het Habitatype.

5.6.3. Habitatype H2140B – Duinen met Kraaiheide – droog.

De vegetatie van de lagere duinen ten noorden van de binnenduinstrand worden gerekend tot Habitatype H2140B. De vegetatie wordt er gedomineerd door Kraaihei (*Empetrum nigrum*). De afstand van het Habitatype tot het plangebied bedraagt meer dan 300 meter, een afstand die dermate groot is dat enig effect van de

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

uitvoering van het plan op het Habitattype is uitgesloten. Er is geen sprake van significant negatieve effecten op het Habitattype.

5.6.4. Habitattype H2150 – Duinen met Struikhei.

Op kleine schaal komen in het duingebied ten noorden en westen van het Koreabos vegetaties voor van Struikhei waaraan Habitattype H2150 is toegekend. De afstand van het plangebied tot het Habitattype bedraagt meer dan 300 meter. Deze afstand is dermate groot dat geen enkel significant negatief effect zal optreden op het Habitattype als gevolg van de uitvoering van het plan.

5.6.5. Habitattype H2180B – Atlantische duinbossen – vochtig.

Een klein loofbosgedeelte in het Koreabos wordt gerekend tot Habitattype H2180B. Dit bosgedeelte ligt oostelijk van de aansluiting van het Hoddepad op de Duinweg, en ligt derhalve oostelijk van de routes die vanaf Duinland en Schuttersbos incidenteel worden gebruikt bij een bezoek aan het ten noorden ervan gelegen duingebied. Recreanten van Camping Duinland zullen dit bosgedeelte normaliter niet doorsnijden. Daarnaast is het bosgedeelte in de huidige staat al enigszins doorsneden door paadjes als gevolg van recreatie vanuit de aangrenzende recreatiewoningen van Midsland Noord. De uitvoering van het plan op camping Duinland brengt geen verandering in de reeds bestaande situatie. Er is geen sprake van een significant negatief effect op het Habitattype.

5.6.6. Overige habitattypen.

Overige Habitattypen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* komen niet voor binnen een afstand van 500 meter van het plangebied. Deze afstand is dermate groot dat enig effect van de uitvoering van het plan op deze habitattypen is uitgesloten. Dit geldt tevens voor de Habitattypen van de vochtige duinvalleien Sterneplak en Waterplak op ruime afstand ten noorden van het plangebied.

5.6.7. Habitattypen – conclusie.

De uitvoering van het plan is mogelijk zonder significant negatieve effecten op de Habitattypen.

5.7. Habitatrichtlijn-soorten.

De beide Habitatrichtlijn-soorten van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* zijn Groenknolorchis (*Liparis loeselii*) en Drijvende Waterweegbree (*Luronium natans*). Drijvende waterweegbree komt uitsluitend voor in het waterplak op 1,5 kilometer ten noordoosten van het plangebied. Groeiplaatsen van Groenknolorchis komen voor op de Noordsvaarder, in de Reddingbootvallei bij Paal 8, en op de Boschplaat. Alle groeiplaatsen liggen op een afstand van 2 kilometer of meer van het plangebied. De uitvoering van het plan heeft geen significant negatief effect op de populaties van de Habitatrichtlijn-soorten.

5.8. Vogelrichtlijn-soorten.

In hoofdstuk 3.3. is aangegeven welke vogelsoorten worden gerekend tot de Vogelrichtlijn-soorten voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Het betreft uitsluitend broedvogels. Binnen een afstand van 500 meter van het plangebied wordt door geen van de soorten gebreed. De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten op de Vogelrichtlijn-soorten.

5.9. Cumulatieve effecten.

Het is verplicht aan te geven of significant negatieve effecten kunnen ontstaan als gevolg van cumulatie bij de uitvoering van meerdere plannen in de omgeving van het plangebied. Er is echter geen sprake van de uitvoering van andere projecten in de omgeving. Negatieve effecten als gevolg van cumulatie zijn uitgesloten.

5.10. Natura2000 – Conclusies.

Hierboven wordt geconcludeerd dat de uitvoering van het plan geen significant negatieve effecten heeft op de Habitattypen binnen Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Habitatrichtlijn-soorten en Vogelrichtlijn-soorten komen in de nabijheid van het plangebied niet voor. De uitvoering van het plan is derhalve mogelijk zonder significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen in het algemeen. De aanvraag van een NB-wet-vergunning is niet nodig. De uitvoering van het plan kan worden geregeld met een Omgevingsvergunning van de Gemeente Terschelling (FUMO).

5.11. Programmatistische Aanpak Stikstof.

Sinds 2 juli 2015 is de Programmatistische Aanpak Stikstof van toepassing. Voor nieuwe initiatieven is het nodig te analyseren hoeveel extra stikstofemissie zal ontstaan. Voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geldt dat de hoeveelheid stikstof uit atmosferische depositie hoger is dan de kritische depositiewaarde voor het meest kwetsbare habitatype (H2130 – Grijs duinen). Het negatieve effect dat als gevolg van de atmosferische depositie voor het habitatype bestaat vormt een bedreiging voor het behalen van de doelen voor het type. Dit negatieve effect wordt echter ruimschoots teniet gedaan door het nemen van enkele beheersmaatregelen in het duingebied. Het gaat dan om het inrichten van begrazingseenheden en het in verstuing brengen van duinen. Het effect van deze maatregelen is dermate groot dat de negatieve effecten van de bestaande atmosferische depositie meer dan nodig is worden gecompenseerd. Er is derhalve een kleine ontwikkelruimte over, waarbij extra stikstofemissie als gevolg van nieuwe initiatieven in beperkte mate mogelijk is. Om de ontwikkelingen voor de toekomst te kunnen volgen geldt voor elk nieuw initiatief een meldingsplicht, waarbij de hoeveelheid stikstofemissie als gevolg van het initiatief moet worden gemeld. Daartoe is het publiek-toegankelijke programma Aeries in het leven geroepen. Het programma rekent de initiatieven om in de hoeveelheid mol/ha/jaar die als gevolg van de initiatieven zullen worden geproduceerd. Indien het kleine initiatieven betreft waarbij de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar niet wordt overschreden, worden ervan uitgegaan dat deze initiatieven geen effecten hebben op de stikstof-boekhouding. Er geldt dan alleen een meldingsplicht. Overschrijdt het initiatief de grenswaarde dan wordt de extra stikstofemissie een deel van de beperkte ontwikkelruimte. Beperkingen voor de uitvoering van plannen kunnen in beginsel in de toekomst ontstaan als door meerdere initiatieven de ontwikkelruimte is opgebruikt. Voor het hier beschreven plan geldt dat in Aeries moet worden berekend hoeveel extra stikstofemissie zal ontstaan. Daar het een klein project betreft wordt verwacht dat de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar niet wordt overschreden.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

6. Flora- en faunawet.

Uit de inventarisatie is gebleken dat op de beide tot recreatieterrein in te richten percelen geen door de Flora- en faunawet beschermde soorten voorkomen. De uitvoering van het plan is derhalve mogelijk zonder strijdigheid met de Flora- en faunawet.

Aanvullend kan worden benadrukt dat de inrichting van de percelen langs de zuid- en ooststrand met een brede boomwal het terrein geschikt kan maken als broedgebied voor een aantal soorten zangvogels. Tevens wordt door de aanplant van een dergelijke boomwal het recreatieterrein en ook het aangrenzende terrein Schuttersbos goed landschappelijk ingepast. Het elzensingel-landschap kan er door worden versterkt. Gezien het feit dat in de huidige situatie door geen enkele vogel op de percelen wordt gebroed is de aanplant van een boomwal een positief effect. Geadviseerd wordt gebruik te maken van inheemse loofhoutsoorten, en tevens een voldoende brede en structuurrijke boomwal te aan te planten. De boomwal aan de zuidzijde van de huidige camping kan daarbij als voorbeeld dienen.

In de graslandpercelen ten zuiden van het plangebied wordt gebroed door enkele soorten weidevogels en watervogels. De broedgebieden liggen echter op enige afstand van het plangebied. De inrichting van het plangebied tot recreatieterrein omringd door een brede boomwal sluit aan bij de landschapsstructuur die al aanwezig is in de aangrenzende percelen. Als gevolg daarvan is er geen sprake van een door de inrichting en het gebruik van de percelen ontstaan effect, waardoor de zone die door de weidevogels rondom de recreatieterreinen wordt gemeden groter wordt. Er gaat derhalve geen broedgebied van de weidevogels en watervogels rondom het in te richten terrein verloren.

Er komen in het plangebied en in de directe omgeving ervan geen jaarrond beschermde nesten voor.

In het slotenstelsel ten zuiden van het plangebied komen populaties voor van de Bruine kikker en de door de Flora- en faunawet strikt beschermde Rugstreeppad, en mogelijk ook van Kleine watersalamander. De uitvoering van het plan is hier alleen mogelijk als binnen het plangebied ruimte overblijft als leefgebied voor deze soorten. Dit is echter zeer goed mogelijk, daar het slotenstelsel recent in overleg met Wetterskip Fryslân nieuw is ingericht, en voor de uitvoering van het plan geen nieuwe ingrepen in het slotenstelsel hoeven worden gepleegd. Het behoud van de populaties van de amfibieën rondom het plangebied is dan ook mogelijk en negatieve effecten voor de populaties zijn uitgesloten.

6.5. Samengevat.

Met betrekking tot de Flora- en faunawet kan worden gesteld dat de uitvoering van het plan niet zal leiden tot strijdigheid met de wetgeving. Met betrekking tot de weidevogels in de omgeving is gesteld dat er geen sprake is van een verlies aan broedgebied, en er geen significant negatieve effecten op de populatie van de Terschellinger polder zullen ontstaan. Door de aanplant van een boomwal rondom de percelen ontstaat nieuwe broedgelegenheid voor zangvogels. Er wordt voldaan aan het beginsel van *zorgplicht*.

6.6. Zorgvuldig handelen.

De Flora- en faunawet stelt *zorgvuldig handelen* verplicht. Dit betekent dat tijdens de uitvoering van het plan beschermde natuurwaarden niet mogen worden beschadigd of verstoord. Broedende zangvogels komen voor in de bestaande boomwallen rondom Duinland en Schuttersbos. Omwille van de broedvogels is het dan ook wenselijk het plan niet in het broedseizoen van de vogels (15 maart – 15 augustus) ten uitvoer te brengen.

6.7. Cumulatieve effecten.

Er is geen sprake van cumulatie van effecten als gevolg van de uitvoering van meerdere projecten in de omgeving van het plangebied.

6.8. Ontheffing van de Flora- en faunawet.

De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig.

7. (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

De beide perceeltjes voor uitbreiding van camping Duinland maken deel uit van de EHS. Als gevolg van de inrichting van beide percelen tot recreatief terrein gaat een klein oppervlak van de EHS verloren. In strikte zin zou dit verlies op een of andere wijze moeten worden gecompenseerd. Doorgaans wordt compensatie gerealiseerd in oppervlak door elders een vergelijkbaar gebied aan de EHS toe te voegen. Daarnaast is ook kwalitatieve compensatie, of financiële compensatie mogelijk.

Voor de beide percelen geldt dat geen bijzondere natuurwaarden aanwezig zijn. De percelen hebben in de huidige situatie een agrarisch gebruik en een zeer soortenarme graslandvegetatie. Daarnaast grenzen de perceeltjes aan bestaand recreatief terrein, en zijn ook in de graslanden ten zuiden van het uitbreidingsgebied geen bijzondere natuurwaarden aanwezig. Het provinciaal Streekplan "Om de kwaliteit van de Romte" geeft aan dat een ontwikkeling binnen de EHS mogelijk is, zolang er geen sprake is van significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, van een significante vermindering van de oppervlakte van EHS-gebied, of van een significante aantasting van de samenhang tussen gebieden binnen de EHS (artikel 7.1.1., punt 2). In de hier beschreven situatie treedt een gering, en derhalve niet significant, oppervlakverlies op, waarbij het gaat om terrein zonder bijzondere natuurwaarden. Er is geen sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, evenmin is sprake van aantasting van de samenhang van het landschap binnen de EHS. De uitbreiding van het kampeerterrein kan binnen de EHS plaatsvinden zonder significante aantasting van de natuurwaarden. Er is geen noodzaak tot natuurcompensatie. Evenmin is het nodig extra mitigerende maatregelen in het kader van de EHS te formuleren.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

8. Conclusies.

8.1. Natura2000 en vormvrije M.E.R.

- De uitvoering van het plan, de inrichting van het grasland ten oosten van Duinland tot recreatieterrein, leidt niet tot strijdigheid met Natura2000 en de Natuurbeschermingswet 1998.
- Er is geen sprake van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.
- Er is geen sprake van cumulatieve effecten.
- In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof dient te worden geanalyseerd hoeveel extra stikstof-emissie zal ontstaan (Aerius). Naar verwachting blijft de emissie onder de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar.
- Het is niet nodig een NB-wet-vergunning aan te vragen. De uitvoering van het plan kan worden geregeld door middel van een Omgevingsvergunning.

8.2. Flora- en faunawet.

- De uitvoering van het is niet strijdig met de Flora- en faunawet daar in het plangebied geen beschermde soorten voorkomen.
- Negatieve effecten op populaties van broedende weidevogels en watervogels in de omgeving zijn uitgesloten.
- Negatieve effecten op populaties van Rugstreeppad, Bruinen kikker en Kleine watersalamander zijn uitgesloten.
- Er is geen sprake van cumulatieve effecten.
- Er wordt voldaan aan de zorgplicht.
- De uitvoering van het plan dient te geschieden buiten het broedgebied van de vogels (zorgvuldig handelen).
- De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig.

8.3. Ecologische Hoofdstructuur.

- De inrichting van het plangebied tot recreatief terrein leidt niet tot een significant verlies aan oppervlak EHS. Daarnaast is geen sprake van een significante aantasting van bijzondere natuurwaarden daar deze ter plaatse niet voorkomen. Compensatie of het nemen van mitigerende maatregelen in het kader van de EHS is niet nodig.

9. Literatuur.

- Aptroot A., et.al.*, 1998. Bedreigde en kwetsbare korstmossen in Nederland; basisrapport met voorstellen voor de Rode Lijst. Buxbaumia 44.
- Beenen, R.*, 1998. Soortbeschermsplan Rugstreeppad. Provincie Utrecht, Utrecht.
- Boer, P.de*, ongepubliceerd. Broedvogelinventarisaties van Blauwe kiekendief, Bruine kiekendief en Velduil op Terschelling.
- Buro Bakker*, 2000. Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 1998 – 1999. Buro Bakker adviesburo voor ecologie, Assen.
- Dijkse, L.J. & B.J.Koks*, 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. Monitoringrapport 2001/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- DLG*, 2015. Concept-Ontwerp-Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling, inclusief Habitattypenkaart. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden.
- EG*, 2013. Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 2012 – 2013. Ecologen Groep, adviesburo voor ecologie, Groningen.
- Everts, F.H. et.al.*, 2013. Vegetatie-trends van N-depositie gevoelige duinhabitats op de Waddeneilanden. Analyse door EGG-Consult onder begeleiding van het OBN-deskundigenteam Duin- en Kustlandschap. Bosschap, Bedrijfschap voor bos- en natuur. Oktober 2013.
- Hustings F., C.van Turnhout, R.L.Vogel en M.van der Weide*, 1997. Aantalsontwikkelingen van karakteristieke broedvogels op de Nederlandse Waddeneilanden. – In: T.M.van der Have en *E.R.Osieck (red.)*. Aantalsontwikkelingen en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technisch Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist 49 – 114.
- Herder, J., A van Diepenbeek en R. Creemers*, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. RAVON, Nijmegen.
- Hustings, F en J.W.Vergeer*, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen J.A.M. en J.H.J.Schaminée*, 2003. Habitattypen. Europese natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée*, 2004. Soorten van de Habitatrichtlijn. Europese Natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Koopman, J en W.Stouthamer*, 2001. Flora van Terschelling. FFF-rapport 66. Fryske Feriening foar Fjildbiology.
- Meijden, R. van der*, 2005. Heukels' Flora van Nederland, 23e druk, Wolters-Noordhoff Groningen.
- Meijden, R.van der, B. Odé, C.L.G.Groen, J.P.M.Witte en D.Bal*, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria, 26-4 (2000).
- Meijer, J. en G. Vriens i.s.m. E.J.Lammerts*, 2015 Document PAS-analyse Herstelstrategieën voor Terschelling. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden. Versie : 05 januari 2015.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie*, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV-uitgeverij, EIS-Nederland; Leiden.
- Ministerie LNV*, 1991. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddenzee' als Speciale Beschermingszone, Nr. J.9115397, d.d. 8 november 1991. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie LNV*, 2000. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddeneilanden/ Noordzeekust, Breebaart' als Speciale Beschermingszone, N/2000/320 d.d. 24 maart 2000. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Natuurcompendium*, 2003. Natuur in cijfers. Rijksinstituut voor milieu en natuur. 2003
- Provincie Fryslân*, 2012. Natuurbeleidsplan, 2012.
- SOVON*. Broedvogelinventarisatie duinen Terschelling in 2006. Ongepubliceerd.
- Staatsbosbeheer Terschelling en Rijkswaterstaat Terschelling*, 2004. Beheersplan Rijksgroonden 2004 – 2014.
- Visser, G.*, 1979. Honderd jaar Terschellinger flora, 1870 – 1973. Midsland.
- Weeda, E. et. al.*, 1985 – 1994. Ecologische flora, deel 1 t.m. deel 5; IVN Amsterdam.
- Westhoff, V. en M.F.van Oosten*, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. KNNV-Utrecht.
- Zuiderwijk, A.*, 2001. Zoektocht naar zandhagedissen op Waddeneilanden. Meetnet reptielen, Nieuwsbrief 21: 13-14.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

Zumkehr, P., 1994. Dagvlinders van Terschelling. Van Gorcum, Assen.

Zumkehr, P.J., 1997. Een inventarisatie van indicatieve plantensoorten op Terschelling in 1995 en 1996. A&W-rapport 177, Staatsbosbeheer Fryslân. Vegetatiekaarten uitgewerkt door Altenburg & Wymenga.

Zumkehr, P.J., 2007. Een inventarisatie van indicatieve plantensoorten op Terschelling. Ongepubliceerd.

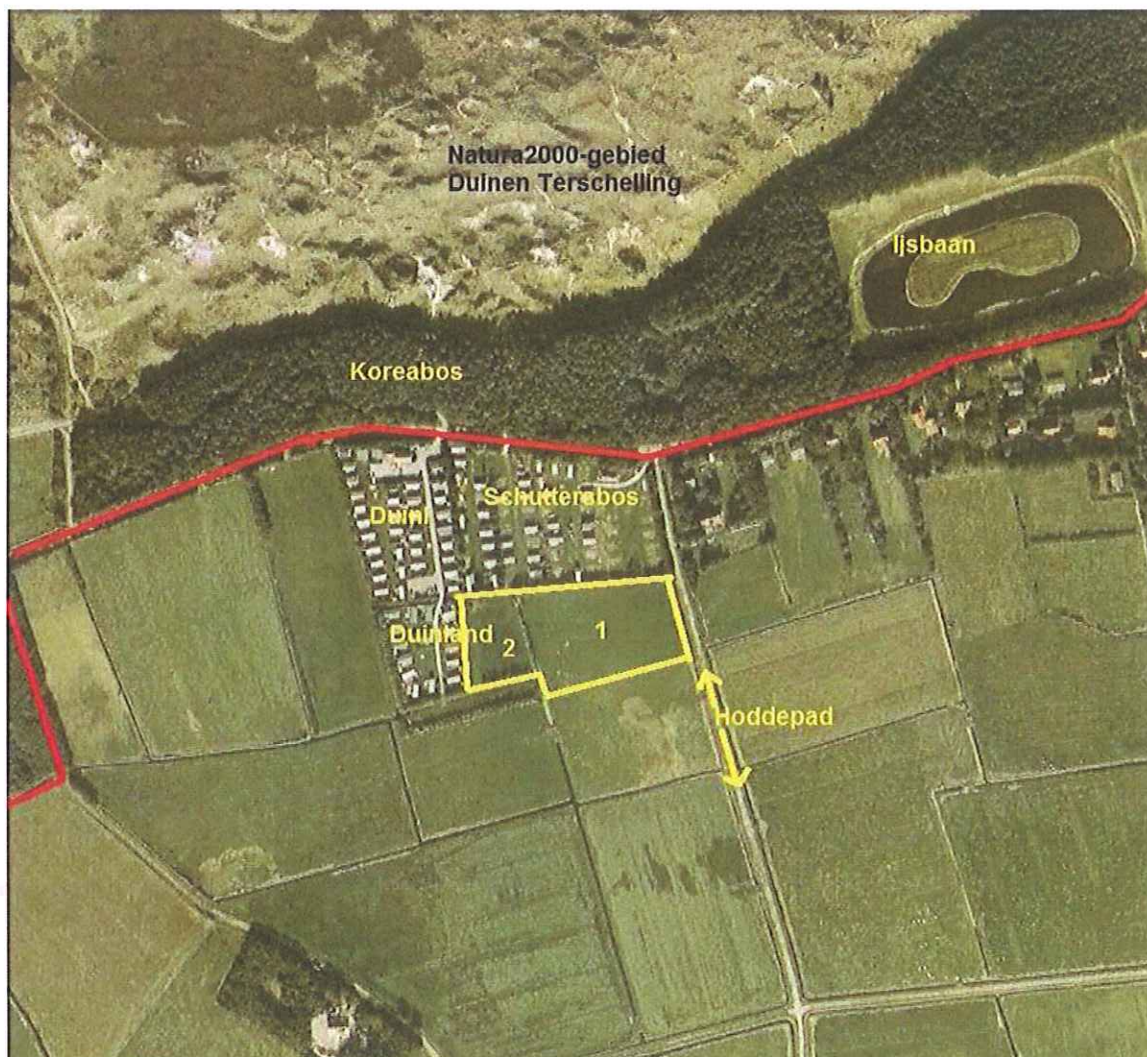
Zumkehr, P.J., 2010. De mogelijkheden tot inrichting van enkele agrarische graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, juni 2010.

Zumkehr, P.J., 2013. Monitoring van dagvlinders, libellen en sprinkhanen op Terschelling in 2012. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau. Midsland – Terschelling, Oktober 2013.

Zwart, F., 1985. De Broedvogels van Terschelling. Van Gorcum, Assen.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

Bijlagen.

Kaart 1. Het plangebied (gele lijn).

Rode lijn. Grens van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*, tevens Duinweg.

1. Graslandperceel
2. Trapveldje

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling.

Kaart 2. Ligging van het plangebied (rood kader) langs de rand van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Zie voor de exacte begrenzing van plangebied en Natura2000-gebied kaart 1.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

Kaart 3. De Habitattypen van het Natura2000-gebied nabij het plangebied. Legenda zie hierna.
Rood vlak: plangebied.
Bron *DLG*, 2015.

Natura 2000

Terschelling

Habitattypen actueel

■ ■ ■ Begrenzing Natura 20000

■ ■ ■ Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Terschelling

Habitatype

	H0000, Geen habitat
	H1140A
	H1140B
	H1310A, Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)
	H1310B, Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)
	H1320, Slijkgrasvelden
	H1330A, Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
	H2110, Embryonale duinen
	H2120, Witte duinen
	H2130A, Grijs duinen (kalkrijk)
	H2130B, Grijs duinen (kalkarm)
	H2140A, Duinhelden met kraaihei (vochtig)
	H2140B, Duinhelden met kraaihei (droog)
	H2150, Duinhelden met struikhei
	H2160, Duindoornstruwelen
	H2170, Kruiwilgstruwelen
	H2180A, Duinbossen (droog)
	H2180B, Duinbossen (vochtig)
	H2190A, Vochtige duinvalleien (open water)
	H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
	H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt)
	H2190D, Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
	H6230, Heischrale graslanden
	H6410, Blauwgraslanden
	zgH2110, Zoekgebied embryonale duinen
	zgH2120, Zoekgebied witte duinen
	zgH2160, Zoekgebied duindoornstruwelen
	zgH2180A, Zoekgebied duinbossen (droog)
	zgH2180B, Zoekgebied duinbossen (vochtig)

Legenda bij kaart 3.

De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midland Noord, Terschelling.

Foto 1. De tot recreatieterrein in te richten percelen. Op de achtergrond de huidige camping Duinland.

Foto 2. Het onverharde Hoddepad. Links op de achtergrond recreatieterrein Schuttersbos, met daarachter de naaldbomen van het Koreabos. Links het in te richten terrein.